

LA VETLLADA.

SETMANARI POPULAR

D' ENHORABONA.

Havem tingut la altíssima é inmerescuda honra de rébrer de Roma, firmada per l' Eminentíssim Cardenal Jacobini, Secretari de Sa Santetat lo Papa Lleó XIII, la següent comunicació, contestant á la Protesta y Adhessió que 'l Director, Redactors y Lectors de LA VETLLADA li trametéren ab motiu del execrable atentat comés pèls revolucionaris contra las cendras venerables del Papa Pio IX y la magestat augusta del Cap visible de la Iglesia. Diu aixis:

SR. DIRECTOR:

Servíren de gran consol al cor afligit del Pare Sant las nobles expressions, ab las quals V. y 'ls demás firmants de la tramesa comunicació, manifestant sa reprobació per los dolorosos fets esdevinguts en aquesta ciutat la nit del 13, volguéren testificar lo viu interés que 's prenen per la llibertat é independéncia del Cap August de la Iglesia Católica, reduhit á véurer devant sos propis ulls insultadas impunement las despallas veneradas de sòn Predecessor; y maltractats pel populatge tan bons fidels sèns altre delicté que 'l d' haver volgut pagar l' últim tribut de filial afecte y agrahiment al sèu difunt Pare y Soberá. Y no són aquestos los sòls fets que omplenan de dolor á Sa Santetat, la qual convertida en blanch de las més crudels injúrias per part d' una prempsa impía y radical, véu ferse cada dia més difícil y perillosa la sua situació.

En tal estat de cosas es deber de tot católich aixecar alta sa veu pera protestar contra la manera indigna ab que 's vol tractar á sòn Supremo Pastor.

A la vegada que expresso á V. y als demás que se li associáren lo viu agrahiment de Sa Santetat pèl piadós deber que han cumplert, me cab la satisfacció de participárloshi la Benedicció Apostólica y declarárloshi 'ls sentiments de món distingit apre ci.

De V. Afectíssim Servidor

L. Cardenal Jacobini.

Roma 31 de Juliol de 1881.

Senyor D. Joan Planas y Feliu, Girona.

Ab tota la humilitat y ab tot lo agrahiment del nostre cor rebem la Benedicció Apostólica, que tan generosament s' ha dignat concedirnos nostre Santíssim Pare, y ella 'ns servirá pera encoratjarnos més y més en la lluyta que venim sostenint contra 'ls enemichs de la nostra Religió Santa, que ho són també de nostra benvolguda Pátria.

Renovém la nostra protesta de fidelitat y d' abnegació sèns límits en defensa y servey de la Santa Iglesia Católica, y envers lo Sumo Pontífice Lleó XIII, demanant de veras á Deu que li concedesca la llibertat é independéncia absolutament necessarias pel lliure exercici de sòn pastorat universal.

¡Llahor á la veneranda memória del gran Papa Pio IX! ¡Visca nostre Santíssim Pare Lleó XIII! ¡Visca sa fidel y sempre adicta Catalunya!

LO SOFISTA.

II.

Aixis com pensan alguns que pera sér Poeta no es menester més que fer versos y donarlos hi cadéncia; aixis pensan no pochs que pera sér Filòsop, basta possehir un poquet d' *ingeni*, sò es, poténcia de combinar las nocions simples y compostas de mil maneras diferents. Però s' equivo-can los uns y 'ls altres; y del mateix modo que 's distingeix perfectament al Poeta bó, del dolent y de la turba multa de coplistas, així 's distingeix l' *ingeni* al qual acompanya un bon judici, dels xarlatans que, no coneixent més que certas rahons generals, y posant tot sòn estudi en reduhir las cosas, sian quinas sian, á llochs comuns, á subjectes y predicats generals que 'ls hi pugan convenir pera sos fins determinats, parlan ó escriuhen eternament y sèns trobar fi,

cigalas amohinadoras d' inacabable estíu, ab un atreviment y ab una sang freda que pasma. Als filosos Lulistas los hi fá la sana crítica aquesta acusació: que podrán amplificar un assumpto mentres los hi semble convenient; pero després d' haver escrit cent articles y enrahonat un any enter, no han dit ni escrit res útil ni de profit. Y la causa es perquè tot lo sèu art se reduheix á *ingeni*, pero 'l judici no troba de que aprofitarse.

En lo número d' eixos caps parlants col·loquem nosaltres als *maniátichs*, als quals, en vulgar accepció, se 'ls anomena monomaniátichs, y dels quals ha dit lo doctor Descuret (lo qui s' ha dedicat ab més profit al estudi de las manías) que apesar de trobarse ab sas facultats intel·lectuals íntegras, tenen, n' obstant, passió per alguna cosa determinada, cerca la qual sas ideas són exaltadas y exclusivas. ¿No 'n coneixen cap nostres benévols llegidors? Segurament que si, puix n' hi ha molts en la societat, sobre tot en la societat dels moderns *escriptors*. Són eixos que tenint en sòn cap una idea dominant, buscan continuament ocasions pera enrahonar d' ella, sèns importarlos hi un bolet que la gent que 'ls coneix se 'ls en riga á la cara: són aquella mena de gent de la qual solem dir al sentirlos enrahonar sempre de lo mateix, *¿que parla V. del meu plet?* considerantlos com á aquell preocupat pledejayre que creya que tothom pensava ab ell, y que 'l primer fulano que movia 'ls llavis s' ocupava de la litijis que l' infelís venia sostenint.

Pues bè: los *maniátichs* són precisament una de las espècies del Sofista; més clar, tot maniátich es un sofista en los rasonaments ab que sosté sa manía. Preocupats ab sòn tema, ja poseescan ingeni gran, ja petit, eix mateix ingeni 'ls hi ocasiona gravíssims errors, fentlos hi, que es lo més deplorable, fer alto y verdadera posada en ells. Si tenen petit ingeni, porque no penetran sino l' escorxa de las cosas, sens penetrar en sòn fons; y si 'l tenen gran, porque l' orgull los cega doblement. A la primera classe (estudiant lo tracte civil) perteneix la gent vulgar, la qual en sos judicis no s'ól passar de la superfície de las cosas; á la segona perteneixen los sofistas del vulgo superior. Los primers són obstinats, com desatinats y rudos que són; los segons solen cáurer en errors de major consideració, porque vivint en regions massa especulativas, cada dia, cada hora 's tornan més terchs, y tan vans y porfiats que no hi ha catxassa ni paciència que 'ls aguanti. Porque pot dispensarse certament á qui per ignorancia ó per las pocas noticias que

suministra l' ingeni, no pót sér atinat en sos judicis y s' aferra á sa *manía*; pero es insufrible, intolerable qui s' hi aferra per orgull ó afany de singularisarse; y molt ménos tolerable, si se li descubreix empenyo en amagar sos errors ó sos disbarats, ab la abundància de combinacions ab que sòn ingeni 'ls adorna y 'ls representa.

Perque cal tenir en compte, que 'l maniátich, encare que té perturbada la rahó respecte l' objecte de sa manía, y encare que la defensi delirant; no li falta llibertat pera premeditar tot lo que pót convenirli pera sa defensa: d' aquí que 'l maniátich menti, columnii, trunqui arguments, fassa citas falsas y disputi ab paralogismes y sofismes, tot ab l' únich propòsit de repel·lir tot quant malograr puga la idea de sa manía.

¡Desventurada societat la que tingués escriptors semblants en abundància, y fes cas d' ells posant crèdit en sas paraulas y doctrina!

Es sabut que pera que l' ingeni aprofiti ha d' ésser governat per lo judici: luego desde 'l moment que 's dóna un escriptor maniátich, déu sospitarse de sas ensenyansas, y mirarlas ab detingut exámen, ja que no es lo judici qui forma sos rasonaments. Per altra part; Filòsof es lo qui sab raciocinar ab fonament en tots los assumptos que poden tocar á la Filosofia; y qualsevulla que professi un art ó ciència no déu tenir altre fi que 'l d' ensenyar la veritat y lo be: luego l' escriptor monomaniátich res d' aixó 's proposa; fixat en una idea, capficat en ella no aplica la forsa de sòn ingeni en descobrir la veritat y lo be, ni en aclarirlos y ensenyarlos pera evitar l' error y la ignorancia, sino en persuadir á tothom del tema de sa manía. Si aquesta versa sobre matèria religiosa, ¡adeu pau de las concièncias! Si versa sobre matèria política ¡adeu quietut y tranquil·tat del vehinatge! Per aquesta rahó ha de sér tant major la cautela ab que s' han de llegir los escrits dels maniátichs, quant són aquestos més enginyosos.

Pateixen tals sers d' altra particularitat: no 'ls hi digau que perden lo temps en sas cavil·lacions, ni tracteu may de desenganyarlos. Vos contestarán anomenantse ells mateixos *filosos sens rival*; y tal idea tenen de sí, á la manera y per la mateixa rahó d' aquells poétas dels quals deya Horaci: *Nunc satis est dixisse: Ego mira poemata pango*; ó bè porque 'l vulgo, enganyadíssim, los hi ha fet créurer que son filosos porque alguna volta celebrá ab elógis sas excèntricitats. ¡Ay de qui, ni tan sòls per caritat, intenti moderar á un maniátich!...

Nosaltres n' havem conegut alguns víctimas de la mania del estudi, de la mania del ordre, de la mania de las col·leccions; pero confessem haverne conegut un, qual mania no sabem si anomenar política ó filosófico-política, que certament dubtem se n' haja conegut altre de més original en tota una centúria. Són cap era una olla de cols en abullició y són cor un polvorí provist fins á la teulada; de sa boca n' eixian llamps los més cargolats; sas mans eran duas pilas eléctricas y sos membres s' unian fortament en lo cervell: d' aquí que 'l seu cos era una conmovió contínua, de lo qual s' originava una confusió bufa d' ideas. Se publicava llavors en una capital un periódich de gran circulació, malaguanyada per cert, puix es ben sabut que era de mal género y de sospitosa doctrina. Al maniátich se li posá entre ceya y ceya semblant publicació; pero en tan mala lluna y ab tan poch acert, que desde 'l primer dia, y com si tingués lo sol al cap per tot arreu veyá al periódich, per tot l' entrabancava; dormint somniava 'ls seus articles; menjant veyá al cul del plat sas correspondéncias; passejant descubria entre las fullas dels arbres y las pedretas dels rius los solts y fins los anúncis. Si 's posava á estudiar las histórias sagrada ó profana se li apareixia grabada en cada una de las columnas la típica figura dels redactors del consabut periódich; y en cada un d' ells veyá un heretge recalcitrant, y un acerrim perseguidor de la Iglesia en cada lector de la tal publicació. Si tractava de fullejar la lógica, com per art de nigromància li compareixia devant sos ulls lo periódich, y extraviantse llavors sa intel·ligencia, treya, per exemple, la conseqüencia de que un católich no es católich pel sol fet de péndrer part en un acte patriótich, en res ni per res oposat á las ensenyansas y doctrina de la Iglesia. Si volia resoldrer alguna operació matemática bastava que tragués lo nas lo periódich, pera esgavellarli al maniátich tots los calculs; y d' aixó 'n resultava que las més de las vegadas en lloch de fer una multiplicació numérica, s' entretenia en multiplicar disbarats y més disbarats, fins al punt de col·locar en las flamas del infern á tots los miserables pecadors. En una paraula; la trista mania portá al maniátich á un extrem tan llas-timós, que li treya 'l coneixement fins en aquelles cosas en las quals lo tenen clar las criaturas.

L' incansable disputador pará, com no podia menos, en una casa d' orats; y precisament devia sér aquest són terme, puix á forsa d' incitar l' ingeni, y sèns perfeccionar may lo judici, las al-

teracions de saintel·ligencia s' aumentáren, y de sofisma en sofisma vinguéren á influir en las afeccions de són cor, y lo sossego públich reclamá de la policia que li fossen aplicats los únichs posibles remeys.

Convé, pues, viurer previnguts contra nostre propi ingeni á fi de que no siam víctimas del error. Las cosas solen combinarse de molts maneres; y si l' enteniment no presta atenció á todas las circunstancias, facilmente s' enganyará. Sens aquest exámen, necessari pera tenir per sabut lo que es incert, pera no tenir per cert lo que es fals, y pera no acceptar com certament verda-der lo que es duptós; caurém nosaltres mateixos, sèns volerho, en sofismas freqüents, en lo tracte civil sobre tot; y de sofisma en sofisma 'ns tornarém maniátichs, y fins fanátichs.

Mès aquest article es ja massa llarch y reclama forsosament un tercer.

Joseph Franquet y Serra.

PER SI ACCEPTA.

Lo hipocressia es un pecat que pot evitarse molt facilmente, puix l' abstenirse d' ell no ocasiona cap molestia. Bè sab *El Demócrata* que costa 'l mateix treball sér fingits que sér verídichs; per consegüent, y afeigint á tot aixó que certas habilitats en lo periodisme són ja passadas de moda, ¿cóm no ha tingut *lo valor de sas conviccions* pera declarar-se obertament masó, al publicar l' article incalificable ab que embrutá són periódich del Diunenge prop passat? Fingint una ignoráncia en que certament no 's troba, suposa «no haber llegado á comprender todavia los fines de una determinada institucion (la Masonería)»... ¡qué bufó es aixó! Si *El Demócrata* fos católich sencer y verdaderament desconexidor de la malícia de las Societats secretas, conspiradoras contra 'l Cristianisme, ¿cóm havia d' atrevirse á publicar articles denigratius pera 'ls Sumos Pontífices que han condemnat tantas vegadas aytals societats? Afectar ignoráncia es confessar la vergonya de *declararse*: ¡ánimo, amich *Demócrata*! Digui cla y catalá que es un defensor de la Masonería, solament que vól fer la propaganda entre 'ls tontos ab dissimulo, y entre 'ls avisats ab..... brometa, eh?...

Lo document en qüestió no es al fi una cosa nova: oberta la clavaguera dels errors, gracias á la llibertat moderna de la premsa, ¿quí ha d'

assustarse d' escrits pestilencials? Mès en nostra ciutat de Girona, població eminentment catòlica, interessa que no passin sens protesta semblants atachs á sa pietat y bon judici.

Lo dit document es una carta que un H. de mandil dirigeix á un sacerdot que desde la trona condemná en Cárdenas la Masoneria. Figúrinse Vs. quant no dirá 'l H.; nega «que las sociedades secretas sean causa de todos los males que afligen á la sociedad (havia de confessarho?) afirma que la Masoneria no niega la existencia de Dios (havia de confessar que destruheix la idea de Deu?) y nega, en fi, que la tal Institucion (aixís, ab lletra mayúscula) desée reinar en el mundo, (després d' haver destruhit l' ordre social existent) paseando por todas partes la tea del incendiario (que tampoch havia de confessarho); imputacions que, segons diu lo H., feu lo zelós sacerdot que tingué valor evangélich pera enraonar ab tanta claredat.

Y bè, melífluo *Demócrata*; ¿nó es cert lo que de la Masoneria 's conta? ¿Diu V. que nó es cert? Llavors está V. molt atrassat en lo terreno científich y polítich. ¿Diu V. ab ingenuitat que «no ha llegado á comprender todavía los fines de la Masoneria»? Pues en tal cas, ja sia V. fingit, ja sencer al contestarnos així, escolti unas quantas afirmacions nostras, y ab ellas queda oberta la discussió ab que 'l desafia LA VETLLADA; si plau á qui tals documents copia, defensarlos ó discutirlos pera aclarar la veritat.

Lo símbol de las creensas masónicas se reduheix al següent, que 's troba al fi d' un discurs pronunciat per un Trinósofo en la *Lògia de la Fidelitat*:

«Lo cult de la Masoneria es Deu y la virtud.»

«Los dogmas són lo sigil-lo y lo valor.»

«Los misteris la llum y la rahó.»

«Los manaments la caritat y la humanitat.»

«Los ministros los homes virtuosos.»

No preguntí *El Demócrata* per la immortalitat del ánima, sobre la qual sens dupte, com qüestió embrassosa, no vol la Masoneria *fixar* las ideas de sos *Adeptes*. Pero no avansem lo pas, y anem al gra.

Certament seria injusticia acusar á la Masoneria d' ateisme, puix regoneix un Deu; pero ¿quín Deu? La *Naturalesa*. Així se declará aquest dogma fonamental en un Discurs pronunciat en

Confederació dels Cinch grans Concells, que són los dipositaris de las profundas doctrinas de la ordre. Y tenir per Deu á la *Naturalesa entera* ¿qué es sino professar l' ateisme?...

Ab consonancia ab tal Deu es la caritat masónica, y per consegüent *sas virtuts*.

Mès encara: si la Masoneria regoneix un Deu ¿quál es sa Religió? Ella mateixa s' anomena la única religió verdadera; pero aquesta religió (diu l' orador Kadosch, lo mateix que parla d' eix Deu-Naturalesa) «res ensenya misterios ni «sobrenatural, y mira com engany y mentida» «tot lo que no es conforme á la rahó, al bon sen-» «tit y á las lleys invariables de la Naturalesa.» ¿Qué tal la religió de la Masoneria? Se coneix molt be per sos fruyts. Los principis de la moral masónica seria molt llarch copiarlos en lo present article: basta saber que, excloguent tota idea de la Divinitat, estableix la moral del *Sistema de la naturalesa*: «la organizació del home déu ésser la basa de la moral,» diu la Masoneria, á lo qual no arribá ni de molt Rebespierre, puix al menys regonegué com á basa de la moral la existència del Ser Supremo.—La conseqüencia d' una tal moral masónica, en últim terme, es que «cadascú té dret á *governar*, y per consegüent á delegar»... Es á dir, la teoria del desordre, que es la que governa al món modern.....

Lo crit de *llibertat é igualtat* ¿nó es lo crit de guerra de tots los Jacobins, dels Lliberals demócratas, Carbonaris, etc? Luego, ¿cóm se pot dir que la Masoneria no té res que véurer ab la revolució, ni ab la teya incendiaria?...

Pero... basta ab lo indicat; y en contestació al *Muscio Scevola* que firma sòn article y repren al sacerdot del Deu del Calvari, direm tan sòls que 'l temps de las il·lucions ha passat, que la consciència pública, suficientment il·lustrada ja sobre l' objecte y fins de las societats secretas, no 's deixa alucinar per hipócritas protestacions.

Respecte 'l fi y objecte que aytals societats se proposan ningú ho dupta: sòn fi es lo trastorn de tota autoritat eclesiástica y civil; aquest es lo gran secret que amagáren ab tan cuidado, fins que per medi d' un decret ho declará á tota la Europa Francisco IV, Duch de Módena, y 's feu públich aixís mateix per uns *Estatuts* de la secta, recullits en mans de masons per lo governador d' aquella ciutat, segons se troban registrats en las mateixas actas del procés.

¿Qué tal será la sinceritat del H. *Muscio Scevola* (ab qual carta honra sas columnas *El Demócrata*), que té la poca vergonya de dir—: «no-«sotros (los masons) no atacamos á la Iglesia «católica, apostólica, romana»; quan es sabut que la *Iglesia Romana* es la gran enemiga á qui 'ls masons persegueixen, y aixís la anomená un

cèlebre masó en 1877, en los *Amichs filantròpichs*, (1) fent lo panegírich de las sectas y contrapasantlas en rivalitat ab la Iglesia Católica? ¿No sabem tots que la Masonería s' anomena á sí mateixa *Iglesia de la Revolució*?... ¡Ab quinas novedats nos vé *El Demócrata* á il·lustrar als sensats y catòlichs gironins!...

Resumint, pues; l' article publicat per *El Demócrata* no es cosa nova, sino la milionéssima de las intrigas de la propaganda anticatólica. Publicar semblants alabansas de la Masonería en Girona, es ofèndrer la pietat y lo patriotisme d' aquesta ciutat tan amant de la religió y moral catòlicas. Assentir á dit article laudatori de la Masonería y depressiu dels Pontífices Romans, es una d' aquestas dos cosas; ó ignorar la doctrina cristiana que demana sumissió á la Iglesia; ó fingir un desconeixement de la malícia de las Societats secretas, desconeixement que no cab en escriptors sérios, que 's proposan il·lustrar al públich.

El Demócrata 's riurá d' aquestas ratllas... No las escribim pera convèncerlo, sino en sentit de protesta. Per lo demés, y per si té ganas de discutir, ja deixem materia tallada y fixada; lo demés ja anirá osrtint; y aixis com en aixó veurá nostre colega local que no som oscurantistas, també veurá 'l fruyt que 'ns proposem tráurer d' aquesta discussió, quan li recordem: que 'l gran home Cárles Lluís d' Haller, membre del Consele Suprem de Berna, al convertirse al Catolicisme declará en vários y curiosos articles publicats en lo *Memorial Catholique* sobre las Societats secretas y revolucionarias d' Alemanya, que al estudi d' aytals societats degué principalment sa conversió. Puix «l' exemple, diu en una célebre carta á sa familia, li feu véurer ab espant una» «associació escampada en tot lo globo, pera en-» «senyar, mantenir y propagar principis impíos» «y detestables; y no obstant, poderosa ja per sa» «organización, per la unió de sos membres, y per» «los diversos medis de que s' han volgut, pera» «arribar á sòn fi; societats totas que 'm causan» «horror».—«Lo mon, diu lo mateix, está dividit» «entre Cristians units al centro comú de la sede» «de San Pere, d' una part, é Impíos, ó Lligas» «anti-cristianas de l' altra.»

Aixi escribia 'l protestant que 's convertia al Catolicisme per horror á las Societats secretas..... Discutim, amich *Demócrata*, á véurer si per medi de la discussió logrem que 's convertescan alguns als quals haja fet pensar l' article publicat

per V., que la Masonería es inofensiva, casi per los mateixos dias en que nostre Venerabilíssim Pastor ha deplorat l' influxo trastornador d' eixa Institució, que obrar déu lo mal quan fuig de la llum.

F. de T.

LA ASUMPCIÓ DE MARIA.

D' hermosos Arcàngels en alas portada
Al cel se 'n pujava la Verge de Sió,
Ensemps qu' ab las cordas de s' arpa daurada
Los Querubs li 'n cantan mès gaya cansó:

«¡Miraula qu' bella la nostre Regina!
Sos ulls envejara l' Estel del matí,
Com l' Astre que 'l dia joyós il·lumina,
Prendat de sas gracias un Deu l' escullí.»

«Tal com un exèrcit format en batalla,
Imposa respecte sa gran magestat,
Sòn Fill á esperarla del Trono devalla;
Ab sas millors galas Salem s' ha adornat.»

«Pus 'vuy n' es la festa tan temps sospirada
Que ja preparava ab pompa reyal,
Per 'quella criatura la mès estimada
Que fòu digna Esposa del Rey celestial.

«Ab novas cantúrias los cels 'vuy ressonin,
Doném á los échos son Nom armoniós,
Que tots los chors d' àngels arreu ne pregonin
Quan gran volgué ferla lo Totpoderós.»

Y en mitj d' eixa tendra acort armonía
Aprés descollava la veu del Senyor:
¡Veni Colometa! ¡veni dolsa Aymia!
L' hivern ja es passada, gosem nostre Amor.

Joseph Simon y Jubany.

La *Associació Catalanista d' excursions científicas* accedint gustosa als desitjos de la redacció de nostre setmanari, 'ns ha autorisat pera publicar en sas planas la «Fulla d' instrucció arqueològica», de la qual parlárem dias enrera á nostres benévols llegidors.

Lo fi que 'ns proposem al publicarla en LA VETLLADA es infundir mès y mès en lo cor de nostres amichs l' amor envers las venerables obras de la antigó y senyaladament envers las d' arquitectura cristiana, tan nombrosas en nostre Principat com d' incalculable mérit y valor. La revolució desenfrenada, y la ignorancia estúpida han destruhit ó malograt nombrosos y pre-

(1) *Les Sociétés secrètes*, per JANNET—1881.

huats joyells, los quals ensemps que publicavan las grandesas de Catalunya eran una mostra de la fe y de la sabiesa de nostres majors. Pues bè; es molt just que tots los que 'ns preciam de catalanistas no 'ns contentém plorant las pérduas sufertas, sinó que procurém salvar de la destrució y de la ruina las reliquias de las obras d' art que 's conservan encara en lo sol de nostra pátria. Aixó 's pot conseguir d' un modo preferent procurant exténdrer los coneixements arqueològichs continguts en la esmentada fulla; per aixó havem pensat donarli lloch en nostre humil setmanari, desitjosos de contribuir al augment de la afició per eixa classe d' estudis.

Avans que tot, devém donar las mèns corals y afectuosas gracias á la Junta directiva de la *Asociació Catalanista*, y d' un modo especial á sòn digne secretari y benvolgut amich nostre D. Artur Masriera y Colomer per sa generositat y benevolensa envers nostra publicació, quedántlos-hi á tots verament agrahits.

La fulla 's publica avuy corretgida y ab novas y curiosas addicions; per lo tant, recomanem sa lectura y atent estudi á tots los nostres llegidors.

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS.

FULLA D' INSTRUCCIÓ ARQUEOLÒGICA.

Secció 1.ª -- Monuments primitius.

Fig. 1.

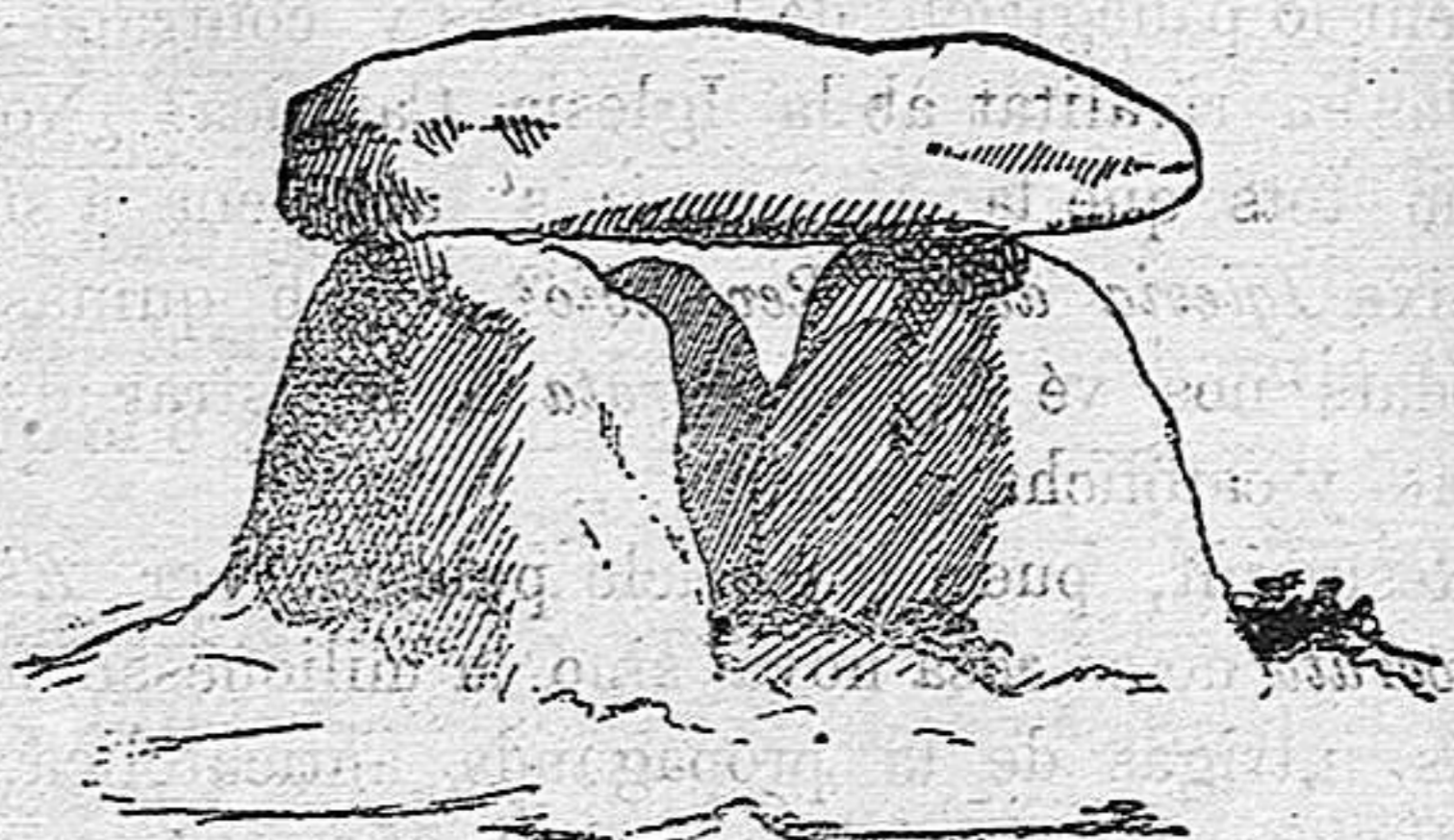
Menhir.

Comprén aquesta secció: 1. los **MENHIRS**, paraula céltica que significa **PEDRA LLARGA**, nom ab que se 'ls coneix en alguns punts de Catalunya. (Ex. La «*Pedra Murtra ó gentil*» d' Espolla, «*Pedra del Diable*» á S. Pau prop d' Olot, la «*Pedra llarga*» de S. Hilari Sacalm, lo «*Paller de pedra*» de la montanya del Mont de Sous, á la Vall d' Aro, prop S. Feliu de Guixols y altre prop de Cardona en lo camí de Solsona, etc.) V. figura 1.^a

2. Los **DOLMENS**, ó pedras llargarudas col·locadas á manera de taula, sobre altres pedras clavadas á terra; las primeras solen tenir regaronets ó forats que las travessan. (Ex. A més del que existia en lo camí que vá de Sampedor á Moyá, desgraciadament destruhit, se 'n trovan altres á Tremp, la «*Roca encantada de Senterada*»; á Vallgorguina; á Espolla, coneguts per «*Covas dels alarbs*,» la «*Cabana arqueta y lo de Gutina*; en los Pirineus los de la Font del Roure, y Arranyagats etc.) 3. **CROMLECH**: cercle mes ó menys perfet de pedras clavadas á terra (*menhirs*) que sol contenir altres cercles ó elipses formats per *menhirs*, podent tenir al mitj altre menhir, una esfera druídica, (*Feyra*), ó un dolmen. (Ex. A Trenta Passas, Vilalba Sassera nomenat «*Pedra arca*,» en lo Pla Marsell, entre Cardedeu y Llinás.) 4. **CAMINS Ó GALE-**

RÍAS CUBERTAS: consisteixen en pedras clavadas á

Fig. 2.

Dolmens.

terra formant com duas parets acostadas, cubertas per altres pedras que fan de sostre. (Ex. Puig sas Llosas, Vich. En los dolmens y camins cuberts se trova també á voltas la pedra arrodonada, que simula l' ou cosmogónich del Dragó, emblema del mon, venerat per los pobles primitius. Ex. Dolmens de la Espolla?). 5. **DESTRALS Y ALTRAS ARMAS** ó instruments de pedra, vulgarment **PEDRAS DE LLAMP**; destrals y altres instruments de bronze y de ferro, (*rellas en l' Urgell*) que 's trovan regularment prop dels Monuments descrits. 6. **MONUMENTS SEPULCRALS**, (*sepulturas olérdulanas*), sepulturas obertas en la roca, perfilant la forma humana, lo cap, las espatllas, y definint cap als peus. Se ignora si son primitivas ó cristianes, com pensan alguns mes modernament. (Ex. *Sepulturas de San Miquel d' Erdol (Olérdula) Aramprunyá, Banyolas, San Martí de Canigó, Surroca, provincia de Girona, Belianes prop de Bellpuig, San Feliu de Pallarols, Roda, Capellades, Cervelló, etc.*)

Fig. 3.

Sepultura olérdulana.

V. fig. 3. 7. **MURALLAS CICLÓPEAS**. Son murallas ó enderrochs de muralla, compostas de pedra ó carreus que marvellan per sas grans dimensions. (Ex. *Murallas de Tarragona, d' Olérdula, de Girona prop la torra Gironella, etc.*) 8. **RECINTOS FORTIFICATS** primitius. (Ex. *Montanya del Castell d' Aramprunyá, San Pere de Casarras etc.*) 10. **PEDRAS VACILANTS**: Son grossas pedras que 's mouhen sense caure, sobre la basa en que descansan; á Catalunya se coneix, la de *Senterada (Lleyda)*, y la de la *Plana basarda (Solius de la Vall d' Aro, Girona)*. 11. **ARMADURAS DE LA EDAT DE PEDRA**: Se n' han trovat en lo Bruch. 12. **OBJECTES NO COMPRESOS EN LAS SECCIONS ANTERIORS**. (Ex. *Vas é inscripció celta del Museu de Tarragona; lápida celtibérica del arch de San Ramon del Call á Barcelona, sitjas de Solius de la Vall d' Aro, provincia de Girona y Olérdula, etc.*)

Los *trilitos* ó tres pedras montadas en forma de portal, las *ringleras* ó pedras llargas en filera, las *taulas de pedra*, los *talayots*, y algunas altres construccions primitivas no 's trovan á Catalunya.

Los monuments *egipcis, fenicis* ó *incunables* (sepulturas d' Olérdula?), *cartaginesos, grechs* y d' altres pobles antics son escassíssims y poch determinats en nostre pays. (Ex. *Sepulcre egipci de Tarragona, Mosaich d' Ampurias, ara fenicia de las ruinas de Rubricata.*

(Seguirá)

Temps enrera parlant de *La Lucha* diguérem que no era catòlica, y ella per tota resposta publicà un article contra LA VETLLADA, rublert enterament d' aquells insults, que tan abundan en lo diccionari, que usa sempre que tracta d' atacar á personas é institucions verament catòlicas. En contestació d' aquell article, ó lo que fos, publicárem lo següent escrit:

«Si *La Lucha* hagués comprés nostra prudencia y la sua falsa posició, hauria prés lo millor partit per ella, que era 'l callar, y no 'l d' obligarnos á presentarla al públich ab sos colors repugnants. Mès ja que la sua imprudència y descaro han arribat al extrém de ferli escriurer que nosaltres evadim la lluyta *perque fugim de la veritat*, y que temém un *percans en nostra lògica* (ciencia que de segur no la coneix mès que de nom,) nos veyém precisats á publicar algunas de las innombrables afirmacions anti-catòlicas y heréticas que abundan en sa col·lecció, y que bastarán pera que, si alguna persona existeix encara que tingui á *La Lucha* per catòlica, (cosa que ho duptém molt) se desenganyi y formi d' aquest periódich un judici del tot contrari.

En lo número corresponent al 4 de Janer de 1873, afirma que defensa pam á pam la llibertat y las *conquistas revolucionarias*. Ja saben nostres lectors quin son las conquistas de la revolució de Setembre, y si proba ó no proba un gran catolicisme 'l defensarlas. —Tracta als sacerdots de explotadors farsants, dihent: *que está disposada á lluytar contra los que...* ofereixen la benaventuransa eterna si ab aixó «consegueixen explotar al incauto pajés y á la débil dona, que són los *únichs dos filons que á la teocracia li quedan.*» Lo fanatisme religiós, (continúa) condemna «á las ánimas «al foch etern, com lo fanatisme polítich condemna «als homes á la esclavitut y á la tiranía... Lo fanatisme es l' abús de la fe.» (26 Maig del mateix any.) —Proba lo seu *bon criteri* en qüestions de moralitat, calificant al drama mès immoral de Alexandro Dumas, «d' argument *altament moralisador*» y dedicantli un article encomiástich.—En lo número del 6 d' Agost, recomana als lectors en gran manera un discurs de Castelar, ahont entre altres cosas, afirma l' orador racionalista «que 'ls enemichs dels partits progressius «fundan las ideas progresivas, *com lo juheu Sant Pau «fundá lo Cristianisme, com lo monárquich Washington fundá la república del Nort.*—En lo folletí corresponent al número de 20 d' Agost del mateix any, del qual es autor lo Senyor Director de *La Lucha*, y que conté la major part dels errors condemnats en lo *Syllabus*, afirma que la soberanía resideix en lo poble, que 'l poble y sols lo poble es lo dipositari de tot poder polítich, y que la revolució es lo medi mès licit, tota vegada que 'l poble es l' únich árbitre de sos destins.—En lo del 23 del mateix mes, sosté incondicionalment los drets individuals, la llibertat de emitir los pensaments, la de la ensenyansa, la de profe-

ssar la religió que 's vulla etc.—En lo corresponent al 5 de Setembre del mateix any, diu que la llibertat de cultos fou instituhida per Jesucrist; que es mès natural que la unitat religiosa, *perque aquesta lliga la inteligència*, afoja 'l desitj de investigar la veritat.—En lo del 10 del mateix mes, diu que *'ls ministres de la Iglesia catòlica dehuen predicar l' Evangeli, no als cristians, que no necesitan capellans, sinó als infels...* *perque qui créu y practica la doctrina del Nazareno, aquest no ha menester sacerdotes.*» Y prou de heretigias, puix si anabam seguint tots los anys de publicació de *La Lucha*, com per alt ho hem fet ab lo de 1873, fóra fácil trobéssem allí confirmadas totas las doctrinas heréticas, desde 'ls ebionitas y cerintians fins als moderns racionalistas. Y deixém apart aquell esperit *clerófobo* que regna constantment en sas páginas, aquellas excitacions que feya á las autoritats en temps de la revolució, pera que perseguissen y expulsessen ordres religiosos, aquell interés continuo en posar en ridícol y calumniar als sacerdots, publicant sovint tot alló que tendeix á infamarlos, aquella burla volteriana de las prácticas religiosas de que ha fet gala tantas vegadas, ja tronant contra las peregrinacions, ja contra escrits piadosos, ja contra tot lo que respira verdadera pietat y catolicisme. *La Lucha* no s' ha retractat de cap error, sino que segueix la mateixa ruta, ¿y té 'l descaro de voler passar per catòlica? ¿y créu de bona fé discutible 'l seu anti-catolicisme?

Acabém excitant á las familias catòlicas á que no admétin en sas casas á *La Lucha*, y que l' excluheixin com mereix un periódich contrari á la Religió catòlica.»

Aixó deyam en lo número 14, corresponent al 2 d' Abril. Encare es la hora en que *La Lucha* ni s' ha desdit dels insults que 'ns dirigí, ni ha desmentit aquestas citas (que no pot desmentir), ni s' ha penedit de la sua vida passada; en una paraula, continúa com se trobava en aquella ocasió. ¡Y encare hi ha qui defensa *La Lucha* y quasi diria que es un excel·lent periódich!

Y tingan en compte nostres lectors que las citas transcritas no son mès que d' alguns números de 1873. Si 'l regirar la col·lecció de *La Lucha* no fós una feyna tan fastigosa, presentariam una infinitat de citas, que encare que no podrian probar gayre mès bè que las transcritas lo *catolicisme* de *La Lucha*, demostrarian, no obstant, que pochs són los números en que aquest periódich no publiqui errors los mès garrafals é impietats las mès descaradas.

Ab tot, si algun de nostres lectors desitja saber mès á fondo la vida y miracles de tan reprochable publicació, sèns tenir necessitat d' embrutirse remenant la col·lecció de la mateixa, pot procurarse las col·leccions de *El Norte* y de

El Rayo, periódichs que anys enrera 's publicavan en aquesta ciutat, en quals columnas demostrá un conegut y *conseqüent escriptor*, que cap católich pot afavorir, protegir ni fomentar *La Lucha*, ni contribuir de cap manera al seu sosteniment.

Crónica General.

Ha arribat ja 'l rescripte pontifici, declarant Patrona de Catalunya á Nostra Sra. de Montserrat, ássenyaland la dominica després del 25 d' Abril pera celebrar la sua festa en totas las iglesias y aprobant la missa y reso pera aytal festivitad. Está ja resolt lo celebrar la solemne coronació de la imatge, que se venera en lo Monastir, lo dia 11 del mes entrant, Nativitat de Nostra Sra. Las festas que ab tant plausible motiu se celebrarán, prometen ésser molt lluhidas.

—En vários periódichs havem llegit lo següent document:

«Lo representant d' Espanya prop del rey Italia» «ha comunicat al ministre d' estat italiá lo següent» «telégrama que li ha sigut dirigit per nostre govern:

«Lo Concell de ministres resolgué ahir encarregar á V. E. que expressi al govern italiá 'l sentiment ab que ha vist á un Prelat espanyol barrejar-se en *qüestions polítiques ajenas á sòn sagrat ministeri.*» «Aquest govern confia en que eix franch correctiu y la sinceritat ab que 's proposa cumplir sempre sos debers internacionals en vers S. M. lo rey d' Italia» «y la nació italiana, pera estrenyer encara més, si es possible, sas amistosas relacions, donaran al govern italiá una proba manifesta y eficás de sos verdaders sentiments.»

De manera que l' Emm. Cardenal Primat y 'ls demás Prelats espanyols, y 'ls católichs que han protestat com era degut contra la profanació portada á cap pels italianíssims s' han barrejat en *qüestions polítiques* y por lo tant són dignes de correctiu?... Lo dia en que 'ls revolucionaris italians portin són valor un poquet més endevant y clavin lo punyal homicida en la sagrada persona del Vicari de Jesucrist y entreguin á las flamas lo palau del Vaticá, no tindrem més remey los católichs espanyols que tancar la boca, pera no d' isgustar al govern.....

¡Oh Espanya dels Reys católichs ahont has vingut á parar....!

—Ab lo present número repartim un prospecte del *Manual de derecho administrativo civil y penal de Espanya y Ultramar, para uso del Clero parroquial, por D. Antonio Elias de Molins.*

Aquesta obra, que ha merescut los elogis de moltíssims prelats d' Espanya, es absolutament indispensable al clero parroquial, puix en el la

trobarán reunidas quantas disposicions pugan convenirlosi pel bon govern de sas parroquias y pera la solució de las dificultats que pugan oferirsels.

Consta de tres tomos y un apéndice y 's ven á 82 rals l' exemplar en la llibrería de la Viuda y fill de A. Franquet, Ballesterías, Girona.

Qui vulga rébrerla certificada, enviará 4 rals més.

—Al entrar en premsa aquest número (las tres de la tarde) comensa á descarregar sobre aquesta ciutat una tempestat que ja feya estona amenassava.

Ha comensat ab una pedregada seca. Moltíssimas pedras són com un ou. y algunas forsa més grossas. Devant de la imprenta de nostre setmanari una pedra ha trencat una pessa de la tortugada tirant la canal abaix. Al cap de poca estona ha deixat de pedregar y ha comensat á plourer.

Butlletí religió

QUARANTA HORAS: Demá comensarán en la iglesia de Ntra. Sra. dels Dolors. Las horas d' exposició serán: al matí de 8 á 12 y á la tarde de 5 1/2 á 8 1/2. Los dias següents: al matí de 8 á 11 1/2 y á la tarde fins al dia 17 de 6 1/2 á 8 1/2 y desde 'l 18 de 6 á 8.

—Demá 'ls habitants del carrer de las Ballesterías celebrarán la festa de sa Patrona, Sta. Anna, en la iglesia de S. Feliu. Las missas comensarán á las 5. A las 10 hi haurá solemne ofici, ab sermó que predicará Mossen Pere Collell.

—Dilluns festa de la Assumpció de Ntra. Sra. en la Sta. Iglesia Catedral, predicará després del evangeli l'ltre. Sr. Canonge Magistral.

—A la tarde en la iglesia del Mercadal se celebrará la acostumada funció del Roser. Hi haurá rosari y sermó.

Mercat de Girona del 13 d' Agost de 1881.

BLAT blancal de la Selva de 19 á 20 pessetas quartaera.—Blat fort d' Ampurdá de 15 á 17.—Mestall de 13 á 14.—Ségol de 11 á 12.—Ordi, de 8 á 9.—Cibada de 8 á 8'50.—Bessas de 11 á 12.—Blatdemoro, de 11 á 12.—Mill de 13 á 13'50.—Fajol de 11 á 11'50.—Fabas de 12 á 13.—Llegums de 11 á 12'50.—Fasols de 18 á 19.—Ciurons de 22 á 40.—Panís de 16 á 17'50.

VINS. AMPURDÁ. *Culera, Llansá, Espolla, Rabós, Garriguella y Vilajuiga*: negre de 44 á 56 pessetas carga. Garnatxas de 70 á 80; Rancis de 75 á 80. AMPURDÁ BAIX; *Viladesens, Camallera, Vilahur, Gahusas Garrigás y Vilopriu*; Negres de 34 á 46 pessetas carga; Garnatxas de 58 á 66; Rancis de 64 á 72.

OLI: á 9 pessetas mallal.

FARINA: 1.ª classe de 17'50 á 20 pessetas quinta 2.ª classe de 14 á 17 3.ª classe de 9 á 14.

OUS de 28 á 30 quartos dotzena.

BESTIAR: *Bous* de 1'50 á 1'75 pessetas carnicera *Xay*: del país á 2'50:

Los preus exposats son tots lliures de drets de portas.

Lo mercat d' avuy ha sigut bastant animat. S' han efectuat moltes compres de bestiar, encare que 'ls preus han esperimentat alguna baixa. En cambi 'ls preus dels grans han pujat alguna mica.